

Učiniti prvi korak

Aileen McLean

Taj 'čudni i strašni' prvi dan škole postaje prošlost. Autorica Aileen McLean opisuje kako se jedan škotski gradski odjel za školstvo priprema za podršku prvašićima i njihovim obiteljima kako bi lakše prebrodili prijelaz iz vrtića u školu.

Početak škole je razdoblje napetosti i nervoze za roditelje.

U Škotskoj, djeca započinju osnovno obrazovanje u dobi između 4,5 i 5,5 godina, što je ranije od većine europskih zemalja. Roditelji djecu upisuju u školu u studenome, te im predstoji 9 mjeseci pripremnog razdoblja do početka škole sljedećeg kolovoza. To je prilično velika promjena za sve.

Neki roditelji biraju mogućnost odgode upisa u slučaju da im djeca u kolovozu, na početku školske godine, još neće imati navršених 5 godina - djeca rođena između kolovoza i prosinca imaju pravo subvencioniranog boravka dodatne godine u vrtiću po diskrecijskoj odluci nadležnog tijela. Od svih škotskih gradova, Edinburgh ima najveći postotak roditelja koji odgađaju početak škole za svoju djecu. Stoga smo istražili podatke o prolongiranju upisa i svoje nalaze podijelili s roditeljima i stručnim osobljem.

Iznenadujuće je malo istraživanja koja podržavaju ideju kako je kasniji upis djeteta u školu od njegovih vršnjaka od koristi za djecu. Postoji studija iz 2002. godine koju je provela američka razvojna psihologinja Deborah Stipek sa suradnicima, a koja sugerira kako starije dijete u početku ostvaruje veći napredak, no to kasnije nije evidentno. Već nakon tri godine školovanja mogući su vidljivi nedostaci kasnijeg upisa djeteta u školu. Kod njih je veća vjerojatnost da će napustiti srednju

školu prije diplome, kao što je veća i vjerojatnost da će imati socijalne i emocionalne probleme. No jedno je sigurno: roditeljske brige i stres oko polaska u školu, djetetove spremnosti i napretka - isti su u svim zemljama i svim društvenim sustavima, bez obzira o kojem se godištu djeteta radi pri upisu u školu.

Najvažniji problem s kojim se suočavamo jest kako podržati dijete u tom osjetljivom razdoblju i kako mu pomoći.

Nove škotske smjernice odgoja i obrazovanja za djecu od treće godine života nadalje, pod nazivom 'Kurikulum za izvrsnost', pridaju važnost razvoju svakog djeteta kroz angažiranost i uzbudljive mogućnosti za učenje, s posebnim osvrtom na djetetovu emocionalnu i fizičku dobrobit i slobodu da otkriva i slijedi svoje interese. Ovo odlično zvuči svim odgajateljima i pedagogima jer im daje više slobode nego ikad da prvu godinu djetetovog formalnog školovanja učine zabavnom i utemeljenom na igri, a istovremeno im se otvara mogućnost da djeci pruže prilike za stjecanje vještina aktivnim, tj. iskustvenim učenjem.

Ipak trebamo poticati i usvajanje pismenosti i matematičkih vještina kroz pomno planiranje napretka djeteta, imajući u vidu robusnu podršku tranziciji, osobito tamo gdje

djece ulaze u prvi razred iz različitih vrtića: npr. jedan učitelj iz Edinburgha dobiva djecu iz 22 različita vrtića. Razredi za prvašice nisu veliki - uglavnom imaju najviše do 25 učenika, a u 16% svih osnovnih škola u razredu ima i manje od 20 djece. Većina prvih razreda uz učitelja ima i dodatno osoblje za podršku, i to su uglavnom odgajateljice. Velike su oscilacije u dječjoj zrelosti i sposobnostima na početku škole svakog kolovoza. Naša poruka iz Edinburgha je: Škola bi trebala biti spremna za prvašice, a ne obrnuto.

U osnovnoj školi 'Juniper Green', povezivanje počinje još prije njihova upisa u vrtić, kućnim posjetima stručnog osoblja svoj djeci s područja škole. 'Tim činom dajemo osobnu notu, koja je važna u djetetovim ranim godinama', izjavljuje pomoćnica ravnateljja Ingrid Donaldson. Škola je razvila aktivne strategije učenja za svu djecu različitih dobi, a treba napomenuti i kako je većina djece pohađala vrtić, što znači da su imali dovoljno prilika da se djeca, njihove obitelji i stručno osoblje dobro upoznaju. Roditelje se ohrabruje da i sami sudjeluju, nekad donošenjem fotografija koje prikazuju dijete u određenim aktivnostima učenja, a nekad ih se potiče da i sami sudjeluju i pomažu u različitim centrima aktivnosti.

I u drugim je školama u Edinburghu, na primjer u Osnovnoj školi 'Corstorphine', prioritet uključiti roditelje u školske aktivnosti. Učiteljica Jennifer Ross je tome posebno dala obol, pozivajući roditelje dvaput tjedno da se na kraju školskog dana uključe u aktivnosti svoje djece u razredu. Ovakav program prima jednoglasnu podršku sa svih strana. 'Roditeljima se posebno sviđela prilika da iz prve ruke vide različite strategije poučavanja u praksi u učionici', kaže Jennifer Ross. 'To im pruža uvid u rad u školi i daje mogućnost da nam postavljaju prava pitanja o školi, ali i dječjim zadaćama. Također im i prisustvovanje nastavi daje mnogo dobrih ideja, koje i sami mogu primjenjivati kod kuće. Sigurno ćemo nastaviti s ovakvom praksom, a tako stečena iskustva pokušati primijeniti i na drugim razinama obrazovanja u školi.' Odgojno-obrazovno osoblje je, naravno, od ključne važnosti za lakši prijelaz djeteta iz vrtića u prvi razred škole. U Osnovnoj školi 'Juniper Green' zaposlena je iskusna vrtićka odgajateljica, kao dodatna podrška učiteljima i djeci. Njezina je uloga da s učiteljima planira cijeli spektar aktivnosti i igara za djecu, povezanih s usvojenim dječjim vještinama ili onima koje tek trebaju usvojiti. Učiteljica Karen Noble drži da

Djeca trebaju prostora i vremena kako bi pustila mašti na volju. Kad sam razgovarala s Reubenom, koji se igrao školjkama u pijesku, nije mi dugo trebalo da shvatim kako to nisu školjke, već on leti svemirskim brodom na Mjesec. Njemu je kod škole najbolje to što se može igrati u centrima aktivnosti. Jedna djevojčica, Tiegan, požurila mi je kazati ovo: 'U vrtiću možemo raditi što želimo, kad god to hoćemo – u školi, samo ponekad.' Također je zabrinuta da slučajno ne padne kiša kad je vrijeme za igru na školskom igralištu.

je angažiranje vrtićkih odgajateljica u prvim razredima pomoglo da djeca zadrže kontinuitet i povezanost s vrtićem. 'Sretni smo što su nam učionice otvorene za međusobnu suradnju', kaže. 'Iskustvo i doprinos odgajateljica pomažu nam da bolje planiramo, pratimo i podržavamo djecu dok ona odabiru aktivnosti i igre koje su osmišljene kako bi ih potaknule na razvoj i usvajanje novih vještina, osobito u području pismenosti i matematičkih vještina. U prvih 5 tjedana, za prvašice nastava završava u vrijeme ručka, no svakog popodneva prvašice i njihove roditelje učitelji pozivaju u učionicu kako bi se osobno upoznali, napravili zajedničku procjenu statusa djeteta, te razgovarali s roditeljima o nedoumicama koje bi mogli imati. 'Većina roditelja želi znati je li im dijete u razredu sretno, te ima li prijatelje. Ne žele da im se dijete na školskom igralištu igra samo', kaže učiteljica Alison Craig, koja već treći put ima razred prvašica.

U obje osnovne škole iz naših primjera, djeci je ovaj prijelaz iz vrtića u prvi razred formalnog obrazovanja mnogo lakši i bezbolniji nego prije. U Osnovnoj školi 'Juniper Green' svako se dijete uparuje sa starijim 'prijateljem' koji već pohađa školu. Učiteljica Alison Craig vodi računa da u dnevnom rasporedu svako dijete radi samostalno, u paru i grupi, uz dodatne mogućnosti izbora. Djeca brzo i lako prelaze s jedne aktivnosti na drugu; teško je povjerovati da je od polaska u školu proteklo tek 3 tjedna. Po svim školama Edinburgha, stručno osoblje trudi se osigurati najmlađima da uče i usvajaju znanja na brojne i različite načine. Najvažnije je da djeca budu relaksirana i sretna. Roditelji, stoga, mogu odahnuti.

Aileen McLean je viša pedagoška savjetnica iz Gradskog vijeća Edinburgha.
aileen.mclean@edinburgh.gov.uk